

ผลการสอนบิดาต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาและการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร

วิมลมาส สุขพรินทร์

TH 0009547

24 ส.ค. 2548

190490

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2545

ISBN 974-9578-08-2

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาล
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรวดี เรือรพิเชฐ)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียวอิสเรศ)
..... กรรมการ
(ดร. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรวดี เรือรพิเชฐ)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียวอิสเรศ)
..... กรรมการ
(ดร. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนงค์ วิเศษสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)
วันที่ ๑๕ เดือน ๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๕

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วย
แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี เขียวพิเชฐ
ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิเศษ และ
ดร. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ได้รับแนวทางในการศึกษา
ค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณอย่าง
สูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี เขียวพิเชฐ รองศาสตราจารย์ ดร.
จริยาวัตร คมพัยคณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนงค์
วิเศษสุวรรณ และ ดร.วิจิตรพร หล่อสุวรรณ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ
ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ได้ให้ความกรุณา
และอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและแผนการสอน พร้อมทั้งให้
ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย รวมทั้งบิดาและมารดาที่เข้าร่วมการวิจัยทุกท่านใน
การให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ครอบครัว “สุขพรินทร์”
เพื่อนร่วมรุ่นสาขาการพยาบาลครอบครัวและเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ อันเป็นกำลังใจที่
สำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

วิมลมาส สุขพรินทร์

40910859 : สาขาวิชา : การพยาบาลครอบครัว; พย.ม. (การพยาบาลครอบครัว)

คำสำคัญ : การสอนบิดา / การรับรู้บทบาทการเป็นบิดา / การมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร / บิดาที่มีบุตรคนแรก

วิมลมาส สุขพรินทร์ : ผลการสอนบิดาต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาและการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร (EFFECTS OF FATHER EDUCATION ON PERCEPTION OF FATHER'S ROLE AND PARTICIPATION IN CHILD REARING)

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : สุนทรวดี เรียบพิเชฐ, ก.ด., วรณี เดียอิตเรศ, Ph.D., วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, กศ.ด. 102 หน้า ISBN 974-9578-08-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการสอนบิดาต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดา และการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บิดาที่มีบุตรคนแรกและมาเยี่ยม มารดาและบุตร ณ ดิกสุตติกรรมหลังตลอด โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และ โรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี จำนวน 58 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คือ เลือกกลุ่มทดลอง 28 ราย และ กลุ่มควบคุม 30 ราย กลุ่มทดลองได้รับการสอนและได้รับคู่มือคุณสมบัติใหม่ใส่ใจลูกน้อยจากผู้วิจัยไปศึกษา ทบทวน ต่อที่บ้าน เครื่องมือที่ใช้วัดการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาในการเลี้ยงดูบุตร เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95 โดยประเมินก่อนการทดลองเมื่อบุตรมีอายุ 1 วัน และ หลังการทดลองเมื่อบุตรมีอายุ 1 เดือน ส่วนแบบวัดการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร เป็นแบบมาตราส่วน 3 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 โดยประเมินหลังการทดลองเมื่อบุตรมีอายุ 1 เดือน วิเคราะห์การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาในการเลี้ยงดูบุตรและการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t -test for independent sample ผลการวิจัยพบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาในการเลี้ยงดูบุตรของบิดากลุ่มที่ได้รับการสอนสูงกว่ากลุ่มบิดาที่ไม่ได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และคะแนนเฉลี่ยของ และการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ในกลุ่มบิดาที่ได้รับการสอนสูงกว่ากลุ่มบิดาที่ไม่ได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

40910859 : MAJOR : FAMILY NURSING; M.N.S. (MASTER OF NURSING SCINCE)

KEYWORD : FATHER EDUCATION/PERCEPTION OF FATHER'S ROLE/

PARTICIPATION IN CHILD REARING/FIRST-TIME FATHER

WIMONMAS SUKPARIN : EFFECTS OF FATHER EDUCATION ON
PERCEPTION OF FATHER'S ROLE AND PARTICIPATION IN CHILD REARING.

THESIS ADVISORS : SUNTHARAWADEE THEINPICHT, Ph.D., WANNEE DEOISRES,
Ph.D., WICHITPORN LAUSUWANAGOON, Ed.D. 102 P. ISBN 974-9578-08-2

This research was aimed to study the effects of father education on perception of father's role and participation in child rearing. The sample consisted of 58 first-time fathers who visited their wives and their babies in the pospartum units at Ratchaburi Hospital and the Maternal and Child Hospital of Health Promotion Center Region 4 Ratchaburi Province. The sample was selected by means of purposive sampling : 28 in the experimental group and 30 the control group. The experimental group received education and a father manual book from the researcher; the control group received the routine education from nursing personnel in the Unit. A questionnaire on perception of father's role in child rearing was five-level scale with reliability 0.95. Both groups had to answer the questionnaire prior to the experiment one day after their wives's delivery and a month after the experiment. Another questionnaire of participation in child rearing was three-level scale with reliability 0.93 was used for both groups a month after their wives's delivery. The statistical devices used in analysing the data were t - test for independent sample.

The results showed that the mean score on perception of father's role in child rearing in the experimental group was higher than that of the control group with statistical significance ($p < .05$); and the mean score of participation in child rearing of the experimental group was higher than that of the control group with statistical significance ($p < .05$)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
 บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	22
แนวคิดการพยาบาลโดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง (family-centered care)...	23
การเลี้ยงดูทารก.....	25
วิธีการให้ความรู้แก่บิดา.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ประชากร.....	36
กลุ่มตัวอย่าง.....	36

บทที่

หน้า

รูปแบบการทดลอง.....	37
เครื่องมือดำเนินการทดลอง.....	37
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	40
ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล.....	41
ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4 ผลการวิจัย.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	46
ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
ส่วนที่ 2 การรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
5 สรุปและอภิปรายผล.....	52
สรุปการวิจัย.....	52
อภิปรายผล.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	65
ภาคผนวก ก.....	66
ภาคผนวก ข.....	71
ภาคผนวก ค.....	74
ภาคผนวก ง.....	85
ภาคผนวก จ.....	98
ภาคผนวก ฉ.....	100
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	102

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างบิดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว และ ความคาดหวังในเพศบุตร.....	47
2	แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลต่างของคะแนนเฉลี่ย ของการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรของบิดากลุ่มทดลอง ทั้งโดยรวม และแยกเป็นรายด้าน($n = 28$).....	49
3	แสดงคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลต่างของคะแนนเฉลี่ย ของการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรของบิดากลุ่มควบคุม ทั้งโดยรวม และรายด้าน ($n = 30$).....	50
4	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร โดยประเมินหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม.....	50
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของบิดาใน การเลี้ยงดูบุตร ของบิดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกเป็นรายด้าน โดยประเมินหลังการทดลอง 1 เดือน.....	51
6	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ระหว่างบิดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยประเมินหลังการทดลอง 1 เดือน.....	51

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดของการสอนนิดาต่อการรับรู้บทบาทการเป็นนิดาและการมีส่วนร่วมของนิดาในการเลี้ยงดูบุตร.....	10
2	กระบวนการรับรู้ของสุสัช และ โบวดิภัช.....	22
3	กระบวนการรับรู้ของเซนร์เมอร์เซอร์น อันท์ เจมส์และออสบอร์น.....	23
4	ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	45